

PROJEKAT MENTOR II

Nakon što je Agencija ZEDA uspješno realizovala Projekat MENTOR (Modern Economy Through New Technology-Oriented Research) 2013. godine, Evropska unija je krajem novembra 2014. dodijelila grant Agenciji ZEDA za implementaciju projekta "MENTOR 2" (Modern Economy through New Technology-Oriented Research, phase II). Projekat je odobren u okviru javnog poziva Delegacije EU u BiH za podršku lokalnom ekonomskom razvoju u BiH. MENTOR 2 u suštini predstavlja nastavak uspješno implementiranog projekta MENTOR. Ovim projektom će se proširiti područje djelovanja laboratorije LIND uspostavljene kroz prethodno realizovani projekat MENTOR također finansiran sredstvima EU koji je realizovala Agencija ZEDA. Područje djelovanja Laboratorije proširit će se na ispitivanje građevinske stolarije i fasadnih elemenata i unaprijedit će se saradnja između Zeničke razvojne agencije s institucijama javne uprave (lokalnih, kantonalnih, entitetskih i državnih), malih i srednjih preduzeće (MSP), obrazovnih, istraživačkih, razvojnih i drugih sličnih institucija.

MENTOR II – Faza II

Modern Economy through New Technology-Oriented Research

Trajanje projekta:	30 mjeseci
Datum početka/završetka:	24.11.2014. - 24.04.2017.
Implementator:	Agencija ZEDA
Partneri:	Grad Zenica i Univerzitet u Zenici
Ukupna vrijednost projekta:	664.616,77 €
Glavni finansijer – EU:	499.778,57 € ili 75,19%
Finansijsko učešće Implementatora i Partnera u projektu:	164.838,2 € ili 24,81%

Opći cilj Projekta

Ekonomski rast i zapošljavanje u domaćim malim i srednjim preduzećima (MSP), uvođenjem novih, inovativnih usluga za drvnoprerađivački sektor, s posebnim fokusom na MSP koje proizvode građevinsku stolariju.

Specifični ciljevi Projekta

- Povećati konkurentnost bh. proizvoda od drveta i unaprijediti inovativnost u procesima proizvodnje građevinske stolarije.
- Sistematski pristup u ispitivanju i razvoju finalnih proizvoda, prema standardima EU/BiH, a čija će unapređenja doprinjeti energetske efikasnosti i zaštiti životne sredine.

Ciljne grupe

- MSP i njihovo osoblje iz sektora drvoprerađivačke i proizvodnje građevinske stolarije,
- nezaposlene osobe
- studenti UNZE

Krajnji korisnici – MSP iz drvnoprerađivačkog sektora i njihovi uposlenici
Implementatori: ZEDA Agencija + Grad Zenica + UNZE, kao partneri u projektu
Cilj je intenzivirati saradnju sa svim relevantnim subjektima iz drvnoprerađivačkog sektora i pratećih podsektora: proizvođači drvenih i ostalih polufabrikata za finalne proizvođače, dizajneri, tehnolozi, obrazovne institucije, istraživački i razvojni centri...

Dosadašnje realizovane aktivnosti

Project Management Team (PMT) kao tijelo koje upravlja Projektom zajedno sa Projektnim odborom, osnovano je već u prvom mjesecu implementacije projekta.

PMT se sastoji iz dva nivoa i čine ga predstavnici Implementatora Projekta (Agencije ZEDA – PMT 1) i Implementatora i Partnera Projekta (PMT 2).

Svrha njihovog osnivanja i postojanja je osiguravanje uspostavljanja saradnje između partnera u Projektu čiji su predstavnici članovi Tima i Odbora u cilju efikasnije implementacije, komunikacije i koordinacije projektnih aktivnosti.

Uvodna konferencija projekta „MENTOR 2“

U mjesecu martu 2015. godine na Uvodnoj konferenciji je predstavljen projekat MENTOR 2, zvanično je formiran Projektni odbor Projekta, upriličeno je potpisivanje Sporazuma o razumijevanju i saradnji između partnera u Projektu, te su prisutni upoznati sa situacijom i zahtjevima koji se stavljaju pred bh. proizvođače i izvoznike građevinske stolarije, u smislu propisa i regulative koji su obavezni, kako na tržištu BiH, tako i EU ali i ostalim tržištima.

Cilj konferencije bio je i sagledavanje bitnih faktora koji utiču na konkurentnost bh. proizvoda u sektoru drvoprerađivačke industrije, u smislu propisa i regulative koji su obavezni, kako na tržištu BiH, tako i EU ali i ostalim tržištima.

Konferenciji su prisustvovali predstavnici partnera u projektu, predstavnici malih i srednjih preduzeća iz

sektora drvoprerađivačke industrije, predstavnici akademske zajednice, predstavnici komora, ministarstava, razvojnih agencija, konsultanti iz oblasti drvoprerađivačke i td.

Namjera je bila okupiti na jednom mjestu relevantne predstavnike iz sektora drvoprerađivačke, akademske za-

jednice i meritornih institucija, uključiti ih u implementaciju projekta MENTOR 2 ali i uz njihovu pomoć, sugestije i komentare, doći do daljnjih smjernica za djelovanje Projekta u ovom sektoru privrede s ciljem povećanja konkurentnosti domaćeg proizvoda na inostranim tržištima.

Predstavljanje projekta MENTOR 2 na „Okruglom stolu o drvnoj industriji Bosne i Hercegovine“; Sarajevo

U junu 2015. godine, u Sarajevu, Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine organizovala je „Okrugli sto o drvnoj industriji Bosne i Hercegovine“ s ciljem da se na osnovu uvida u ostvarene rezultate poslovanja i prezentovane aktivnosti nadležnih ministarstava i institucija otvori dijalog između kompanija i predstavnika vlasti, kako bi se definisale prioritete aktivnosti koje nadležna ministarstva i institucije treba da poduzmu u cilju unapređenja uslova poslovanja i ostvarenja boljih rezultata poslovanja.

Ovo je bila prilika za pružanje osnovnih informacija o projektu MENTOR 2, prisutnima i ujedno još jedna potvrda o relevantnosti ovog projekta s aktuelnom problematikom u drvnom sektoru BiH. Kao

jedan od većih problema istaknuto je i nepostojanje adekvatne infrastrukture kvaliteta, kao što su ispitne laboratorije, tijela za certifikaciju i inspekciju na nivou Bosne i Hercegovine, a što je jedan od preduslova u procesu približavanja BiH EU integracijama, navedinim i u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju BiH prema EU. Projekat MENTOR 2 kao za jedan od prioritarnih ciljeva ima uspostavu ispitne laboratorije za ispitivanje građevinske stolarije prema BiH i EU važećim standardima, a u svrhu jačanja konkurentskih sposobnosti domaćih proizvođača i usklađivanja njihovih proizvoda sa zahtjevima EU standarda i regulative. Upravo ove aktivnosti su doprinosi projekta MENTOR 2 unapređenju infrastrukture kvaliteta u BiH.

Predstavljanje projekta MENTOR 2 na VIII Stručnoj konferenciji šumarstva i drvoprerađivačke industrije „Ljudi, drvo, namještaj“ 2015; Banja Luka

Na konferenciji održanoj u mjesecu junu 2015. godine u Banja Luci su prisustvovali predstavnici: malih, srednjih i velikih preduzeća iz sektora drvoprerađivačke industrije, Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća Republike Srpske – RARS, Gradske razvojne agencija Banja Luka-CIDEA, Privredna komora Republike Srpske, predstavnici domaćih i inostranih organizacija koje kroz različite projekte i programe pružaju podršku razvoju bh. drvne industrije i šumarstva, zatim profesori, inženjeri, kao i pojedinci – eksperti iz oblasti šumar-

stva, ekologije, enterijera, certifikacije/standardizacije i industrije namještaja iz Bosne i Hercegovine.

Agencija ZEDA je pozvana da prezentira projekat MENTOR 2 i da prisutne upozna sa osnovnim ciljevima projekta, planiranim aktivnostima i rezultatima koji će biti ostvareni implementacijom projekta.

Ovom prilikom je potvrđena relevantnost projekta MENTOR 2 i njegov značaj u prevazilaženju izraženog problema domaće drvoprerađivačke industrije, a to je nepostojanje specijalizovanih ispitnih laboratorija.

Trenutne i buduće aktivnosti

Nakon provedenih neophodnih procedura (u skladu sa zakonom u BiH odabran je izvođač radova za rekonstrukciju) te su započeti građevinski radovi koji obuhvaćaju:

1. Adaptaciju prostora laboratorije koja će biti smještena u Aneksu B zgrade Centra savremenih tehnologija.
2. Adaptaciju kompletnog drugog sprata Aneksa A iste zgrade koji će se prilagoditi potrebama i namjenama budućeg Impulsnog kreativnog centra (ICC-a).
3. Adaptaciju ulaza i stepeništa unutar zgrade CST-a

Fizička rekonstrukcija Laboratorije predstavlja jedan od najznačajnijih radova u ukupnom procesu uspostavljanja buduće Laboratorije i ukupnih radova predviđenih Projektom. Ona podrazumijeva fizičku rekonstrukciju i pripremu prostora za instaliranje mašina i opreme za testiranje.

Treba napomenuti i da su nabavljeni Standardi za ispitivanje građevinske stolarije i fasadnih elemenata koji su neophodni za provođenje procedure ispitivanja. Standardi su kupljeni od Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine, kao jedinog nadležnog organa za prodaju i distribuciju svih standarda u BiH.

Ovo će biti jedina Laboratorija u BiH koja će vršiti ispitivanja proizvoda ove vrste u skladu s relevantnim standardima EU/BiH (EN/BAS 1027, EN/BAS 1026, EN/BAS 12211, EN/BAS 12046-1 i 2, EN/BAS 14608, EN/BAS 947, EN/BAS 948, EN/BAS 949, EN/BAS 950, EN/BAS 951, EN/BAS 952...)

Važno je napomenuti da se proizvodi koji zadovolje ispitivanja, odnosno, čiji izvještaji o ispitivanju budu zadovoljavajući, mogu plasirati na EU tržište.

Kako bi se primjenjivali standardi EU/BiH u laboratorij-

skim ispitivanjima, potrebno je implementirati postupke ispitivanja u skladu s njima. Potrebno je upoznati MSP s relevantnim standardima koji se odnose na ispitivanje njihovih proizvoda. Time će se stvoriti pretpostavke da proizvođači poznajući standarde unaprijede proizvode koji će postati kvalitetniji, a samim time i konkurentniji. Također, kako je Projektom planirano, pokrenut je i postupak za nabavku potrebnih mašina i opreme za ispitivanje građevinske stolarije i fasadnih elemenata. U ovoj je aktivnosti Gradska uprava imala vrlo važnu ulogu i veliki doprinos kroz angažman svojih stručnjaka na pripremi dokumentacije i sadržaja javnog poziva (tenderi) za nabavku opreme za laboratorijsko ispitivanje u skladu s novim Zakonom za javne nabavke u BiH.

Sva laboratorijska oprema treba biti u funkciji osiguravanja ispitivanja stolarije

prema metodama naloženim u Standardima.

U narednim mjesecima implementacije projekta predviđene su aktivnosti na osposobljavanju i edukaciji laboratorijskog osoblja Agencije ZEDA za izvođenje praktičnih ispitivanja građevinske stolarije. Svrha ove aktivnosti je sticanje kompetencija i novih znanja koja će u skoroj budućnosti biti stavljena na raspolaganje domaćim proizvođačima i MSP sektoru.

Angažovanjem stručnjaka iz oblasti drvoprerade počela je priprema studije o politikama u sektoru drvoprerade i građevinske stolarije s preporukama za njihovo poboljšanje.

S tim u vezi, održana su tri okrugla stola (Prijedor, Tuzla, Mostar) za predstavnike MSP iz oblasti drvoprerade i za predstavnike javnog sektora. Nakon razgovora s predstavnicima MSPa i javnog sektora, Radna grupa

će na osnovu informacija prikupljenih na terenu izvršiti izradu studije, te inicirati prijedloge za promjene politika.

Prethodno je u okviru ove aktivnosti osnovana Radna grupa koju čine stručnjaci iz oblasti drvoprerade, predstavnici Agencije ZEDA i predstavnici UNZE. Radna grupa vrši istraživanja drvoprerađivačkog sektora i sektora građevinske stolarije kako bi donijela zaključke o tačkama u kojima su potrebna poboljšanja, te kako bi donosiocima odluka inicirala promjene politika u skladu s preporukama iz studije.

Na okruglim stolovima koji su održani u Prijedoru, Tuzli i Mostaru menadžer projekta MENTOR 2, g. Senad Pašalić, prezentovao je Projekat, a prisutni su upoznati i s radom sadašnje laboratorije LIND i buduće laboratorije za ispitivanje građevinske stolarije (vrata i prozora).

Na ovim okruglim stolovima bili su prisutni i neki od korisnika usluga Laboratorije koji su podijelili s prisutnima dosadašnja iskustva koja su se pokazala pozitivnim zahvaljujući ispitivanjima i saradnji s Laboratorijom, te su doprinjela unapređenju njihovih proizvoda. Svim okruglim stolovima također su prisustvovali i predstavnici Agencije za nadzor nad tržištem BiH, koji su prezentacijama predstavili zakonsku legislativu iz domena kvaliteta i sigurnosti proizvoda, te je također diskutovano o ulozi i funkciji Agencije za nadzor nad tržištem o njenoj zaštiti domaćih proizvođača i potrošača.

Za ovu projektnu aktivnost angažovani su spoljni eksperti za uvođenje CE znaka i QM standarda koji su angažovani kako bi dobili relevantne informacije od privrednika, te kako bi razmijenili mišljenja o sektoru drvoprerađivačke industrije. Informacije dobivene prilikom diskusije i upitnika koje su popunili predstavnici firmi, predstavljat će važan input za izradu Studije.

Ciljna grupa koja je prisustvovala ovim okruglim stolovima bili su: predstavnici MSP, privrednih komora, obrazovnih institucija, razvojnih agencija, konsultanti itd.

Radna grupa će na osnovu informacija prikupljenih na terenu završiti izradu studije, te inicirati prijedloge za promjene politika.

Pored ovih aktivnosti, Projektom je planirana organizacija studijskog putovanja jednog broja predstavnika MSP, proizvođača građevinske stolarije, nekoj od eminentnijih ispitnih laboratorija u EU. Svrha ove posjete bit će potpuno informisanje domaćih privrednika o EU propisima u oblasti građevinske stolarije, zanačaju i ulozi ispitnih laboratorija kao i koristi njihovih usluga za razvoj novih i unapređenje postojećih proizvoda.

Projektom je predviđeno i uspostavljanje razvojnog centra pod nazivom Impulsni Kreativni Centar (ICC). Ovaj Centar će biti jedinstveno i inovativno mjesto opremljeno ICT opremom. Funkcija i područje djelovanja ICC-a bit će fokusirani na razvoj proizvodnje i uvođenja novih tehnologija u sektoru prerade drveta i proizvodnje građevinske stolarije, naročito vrata i prozora kao proizvoda koji su već sada uspješan bh. proizvodni artikl ali se moraju stvarati institucionalni instrumenti (praćenje razvojnih trendova u svijetu, primjenjivanje savremenih tehnoloških procesa, ekološki dopuštenih materijala koji ne zagađuju okolinu i nisu opasni za zdravlje).

Planirano je da se u toku implementacije Projekta, u ovom Centru izvrši besplatna obuka za minimalno dva-

deset studenata/nezaposlenih osoba, na temu: „Razvoj novih proizvoda u drvoprerađivačkoj industriji ili sličnom polju u skladu sa zahtjevima EU standarda“. Obuka će biti dvosedmična i održat će se u dva ciklusa, a svi zainteresovani moći će se prijaviti na javni poziv koji će biti blagovremeno raspisan. Po okončanju obuke, polaznici će polagati test nakon čega će im se dodijeliti potvrda o završenoj obuci.

Ovaj Centar će sarađivati s javnim sektorom, fakultetima, udruženjima i sl. i okupljat će mlade ljude, kreativce i inovativce, istraživače, stručnjake iz polja drvoprerađivačke industrije i IT-a i one koji to žele biti, da se obučavaju, predstavljaju, razmjenjuju znanje i ideje iz ovih oblasti.

Zaštita domaćih proizvođača

Objedinjujući kapacitete i ljudske potencijale Agencije ZEDA i Univerziteta u Zenici gradi se systemska podrška malim i srednjim preduzećima, proizvođačima namještaja i građevinske stolarije. Dugoročno, ovakav vid podrške privrednicima finansirat će se prihodima od usluga i namjenskim budžetskim sredstvima i predstavljat će jedinstven projekat u ovom privrednom sektoru.

Osim izgleda, udobnosti, funkcionalnosti, korištenja ekološki dopuštenih materijala, savremeno tržište traži i dokaz o sigurnosti proizvoda prilikom korištenja, što postaje jedan od primarnih uslova na tržištu.

Obaveza proizvođača i trgovaca jeste da na tržište plasiraju sigurne proizvode što je uređeno Direktivom EU o općoj sigurnosti proizvoda (Direktiva 2001/95/EC). Za proizvode koji se plasiraju na teritoriji BiH vrijedi Zakon o sigurnosti proizvoda ("Službeni glasnik BiH", br. 102/09).

Proizvodi koji zadovolje ispitivanja, dobivaju izvještaj o ispitivanju i to im je velika prednost na tržištu u odnosu na iste proizvode koji nemaju dokaz da njihov proizvod zadovoljava propise o sigurnosti proizvoda.

Povezivanjem sistema akreditacije u BiH sa evropskim i svjetskim sistemima akreditacije obezbjeđuje se uzajamno prihvatanje rezultata ocjenjivanja usaglašenosti sprovedenog u BiH ili EU. Na taj način bh. ekonomiji postaje dostupno ne samo evropsko tržište nego i svjetsko. Time se osigurava povjerenje u kvalitet i sigurnost bh. proizvoda i usluga, te se pruža izuzetno važna tehnička podrška našoj ekonomiji u ostvarivanju konkurentnosti na evropskom tržištu.

Od 22. decembra 2012. godine, BATA Institut za akreditiranje BiH, akredi-

taciono tijelo Bosne i Hercegovine, je bilateralni potpisnik sporazuma sa EA - BLA/MLA u područjima ispitivanja (EN ISO/IEC 17025), kalibracije (EN ISO/IEC 17025) i inspekcije (ISO/IEC 17020). U okvirima EA, BiH odnosno BATA, ima status pridruženog člana.

MLA/BLA sporazumom sa EA o međusobnom priznavanju, koji potpisuju akreditaciona tijela članice EA, priznaje se ekvivalentnost sistema akreditiranja u državama potpisnicama i pouzdanost izvještaja od akreditiranih tijela za ocjenjivanje usklađenosti diljem Europe koja su akreditirala tijela potpisnici sporazuma. Potvrda MLA/BLA sporazuma sa EA održava se putem evaluacija koje provode ocjenitelji iz drugih akreditacijskih tijela. Svrha ovih rigoroznih ocjenjivanja na licu mjesta je da se verificira da potpisnici sporazuma, tj. akreditaciona tijela, u svakom trenutku rade u skladu s međunarodno priznatim kriterijima.

Zahvaljujući BLA/MLA sporazumu proizvodi ili usluge dobavljača više ne moraju da budu ispitivani, certifikovani ili kontrolisani u svakoj zemlji gde se vrši prodaja istih. Tako ovaj sporazum unapređuje međunarodnu trgovinu i globalno tržište, čime se smanjuju troškovi, a povećava se korist koju imaju industrija i potrošači. MLA/BLA sporazumi o priznavanju akreditacije omogućavaju ono što je ekonomskim jezikom mjerljivo, a to je uklanjanje trgovinskih barijera na način da ljudi, proizvodi i usluge prelaze evropske i svjetske granice. Akreditacija donosi povjerenje u usluge akreditovanih laboratorija, certifikacionih i inspekcij-skih tijela, koje proizvodima, ljudima i uslugama daju „međunarodni pasoš za trgovinu“ upravo iz razloga što su MLA/BLA sporazumi priznati na međunarodnom nivou od strane međunarodnih organizacija za akreditaciju - Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija (ILAC) i Međunarodnog foruma za akreditaciju (IAF).

Nekvalitetni i jeftini uvozni namještaj i građevinska stolarija su istovremeno i nelojalna konkurencija domaćim proizvođačima pa su naša ispitivanja direktno i u funkciji zaštite domaćeg tržišta i domaćih proizvođača.

Partneri i sufinansijeri u projektu

Grad Zenica

Univerzitet u Zenici